

**BAKONYSZENTIVÁN
TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVÉNEK,
HELYI ÉPÍTÉSI SZABÁLYZATÁNAK ÉS
SZABÁLYOZÁSI TERVÉNEK
FELÜLVIZSGÁLATA**

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

- végső szakmai véleményezési dokumentáció -

BAKONYSZENTIVÁN ÖNKORMÁNYZATA MEGBÍZÁSÁBÓL
készítette a
CZIRJÁK SZABÓ Építészeti és Mérnöki Kft.

2018. december

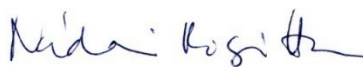
A TERV ELKÉSZÍTÉSÉBEN KÖZREMŰKÖDŐK NÉVSORA**Ügyvezető igazgató:****Településrendezés:****Szabó Árpád DLA**

okl. építésmérnök

Czirják Szabó Építészeti és Mérnöki Kft.

tervezői jogosultság és névjegyzéki szám:

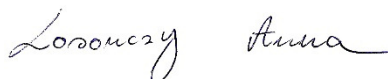
É/1 16-0216

**Településrendezés, környezetvédelem,
tájrendezés:****Nádaí Brigitta**okl. táj- és kertépítész mérnök, településrendezési
vezető tervező, környezetrendezési szakmérnök

Czirják Szabó Építészeti és Mérnöki Kft.

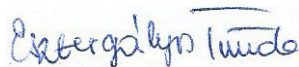
tervezői jogosultság és névjegyzéki szám:

TT/1T, TK 01-5049

Településrendezési:**Losonczy Anna**

okl. építésmérnök, urbanista szakmérnök

Czirják Szabó Építészeti és Mérnöki Kft.

Esztergályos Tünde

okl. urbanista építésmérnök

Czirják Szabó Építészeti és Mérnöki Kft.

Rácz Bálint

okl. településmérnök

egyéni vállalkozó

Éliás Dorottya

építész hallgató

Régészet:**Dr. Belényesy Károly**

régész, örökségvédelmi szakértő

Régész diploma száma: 660/99 (ELTE-BTK)

Szakértői engedély száma: 15-016

2018. december

TARTALOMJEGYZÉK – ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY:

0	ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY	4
1	ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT	5
1.1	A település történeti leírása (a történeti település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag)	6
1.2	A település régészeti örökségének felmérése	9
1.3	A védett műemléki értékek települési értékleltára	9
1.3.1	A világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek	9
1.3.2	Az országos építészeti örökség elemei	9
1.3.3	A védetté nyilvánított és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek	9
1.4	A helyi építészeti örökség települési értékleltára	10
1.4.1	Településszerkezet	10
1.4.2	Telekstruktúra	11
1.4.3	Utcakép	12
1.4.4	Egyéb településkarakter elemek	13
1.4.5	Építményrészletek, anyaghasználat, tömegformálás	14
1.4.6	Táj- és kertépítészeti alkotások, egyedi tájértékek	15
1.4.7	Szobrok, képzőművészeti alkotások, utcabútorok	15
2	KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	17
2.1	a települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése	17
2.2	A 2.1 pontban szereplő változások hatásai	17
3	ÉRTÉKVÉDELMI TERV	17
4	ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY RÉGÉSZETI MUNKARÉSZ	18
4.1	Bevezető	18
4.2	Jogszabályi környezet	18
4.3	Régészeti munkarész	21
4.3.1	Örökségvédelmi vizsgálat:	21
4.3.2	A rendezés során tervezett változások hatáselemzése	23
4.3.3	Az értékvédelmi terv	23
4.3.4	Nyilatkozat	24
4.3.5	Képek	25
5	ÉRTÉKLELTÁR – Műemlékek és helyi védelem alatt álló értékek	31

TÉRKÉPI MELLÉKLET

- Ö-1 ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKEK TÉRKÉPI ÁBRÁZOLÁSA – BELTERÜLET
- Ö-2 ÖRÖKSÉGVÉDELMI ÉRTÉKEK TÉRKÉPI ÁBRÁZOLÁSA – KÜLTERÜLET

0 ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 85/A. § értelmében:

85/A. § * (1) Örökségvédelmi hatástanulmányt kell készíteni a település településfejlesztési koncepciójának kidolgozása során. Ha a településfejlesztési koncepció készítésekor nem készült, vagy a rendezés alá vont területre nincs örökségvédelmi hatástanulmány, vagy van, de az tíz évnél régebbi, akkor azt a rendezés alá vont területre el kell készíteni. Nem kell örökségvédelmi hatástanulmányt készíteni, ha az Étv. 8. § (2) bekezdése szerinti véleményezési eljárásban az illetékes államigazgatási szerv véleménye szerint a rendezés alá vont terület örökségvédelmi szempontból nem érintett.

(2) Az örökségvédelmi hatástanulmányban megfogalmazott értékvédelmi terv szerint kell meghatározni az örökségvédelemmel érintett területekre vonatkozó településfejlesztési és településrendezési eszközöket.

(3) A hatóság örökségvédelmi hatástanulmány készítését írhatja elő jogszabályban meghatározott esetekben.

Az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésének célja a településrendezéssel kapcsolatos örökségvédelmi hatások felmérése és az örökségvédelmi értékek megóvására történő javaslat tétel.

Bakonyszentiván Község Örökségvédelmi hatástanulmánya jelen dokumentációt megelőzően 2006-ban készült.

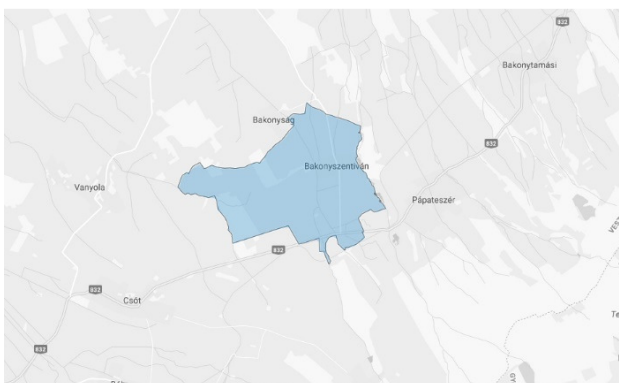
Jelen dokumentáció a 68/2018. (IV. 9.) Korm. Rendelet 14. mellékletében (A települési örökségvédelmi hatástanulmány tartalma) meghatározott tartalom szerint tartalmazza az örökségvédelmi hatástanulmány szükséges munkarészeit. A hatástanulmányhoz kötődő helyszíni vizsgálatok időpontja 2018. június és augusztus között volt, így a dokumentáció jellemzően az akkori állapot rögzítését tartalmazza.

Az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésében felhasznált források:

- *Bakonyszentiván település Településképi Arculati Kézikönyve (TAK)– 2017 (készítette: Szabó Árpád, Náday Brigitta, Rácz Bálint, Esztergályos Tünde, Takács Tekla)*
- *Bakonyszentiván Kulturális Örökségvédelmi Hatástanulmány – 2006 (készítette: Pintér László)*
- *Településképi Rendelet (TKR) – 2017*
- *http://www.schwaben.hu/_page_contents/site_main.php?id_page=90&dinamic_menu_name_menu=vertical (lekérdezés dátuma: 2018. július)*
- *<http://info.bakonyszentivan.hu/telepulesunk-bakonyszentivan/a-telepules-tortenelme/> (lekérdezés dátuma: 2018. július)*
- *<http://info.bakonyszentivan.hu/telepulesunk-bakonyszentivan/bakonyszentivan-bemutatasa/> (lekérdezés dátuma: 2018. július)*

1 ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT

TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

A község Veszprém megyében, Pápateszértől nyugatra, 2-3 km-re található, a hozzá legközelebbi nagyváros a 21-re fekvő Pápa. Megközelítése gépjárművel a Kisbért Pápával összekötő útról lehetséges. Vasútállomás a közeli Pápateszéren van, ahol a személyszállítás szünetel, autóbuszjáratból naponta több is elérhető.

TÁJHASZNÁLAT, DOMBORZATI VISZONYOK

Bakonyzentiván a Kisalföld déli részén, azon belül is a Pápa-Devecseri síkon található település. A község természeti környezetét az északi Bakonyalja észak-déli irányultságú dombjainak lankái, az ezeken található kisebb erdőségek, akácosok, a dombhátak közt meghúzódó völgyek rétjei határozzák meg. Ezek a dombok azonban lankásak, csak a település délnyugati részén érik el a 200 métert. A legmagasabb pontja a csupán 209 méter magas Szőlőhegy, a belterület tengerszint feletti magassága 186 m, a legalacsonyabb pontja 158 m. A lejtőkön lefolyó esővizet a Kánya-, a Csikvándi-Bakony- és a Szakács ér gyűjti össze, mely utóbbi mentén több mesterséges halastó található.

A település természeti hasznosításáról elmondható, hogy körülbelül 80%-ban mezőgazdasági művelés alatt áll, aminek nagy része szántóföld, de főleg kiterjedt gyepterület. Az erdős területek a mezőgazdasági művelésre nem alkalmas térségekben vannak.

A település közigazgatási területe 914 hektár, melyből 43 hektár belterület. A külterületen túlnyomó részt extenzív mezőgazdasági területek találhatóak, míg az egykori Szőlőhegy egy

részen máig megmaradtak szőlőültetvények is. Itt egy 150-200 éves pincesor is fennmaradt, máig működő pincékkel.

1.1 A település történeti leírása (a történeti település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag)

TELEPÜLÉSTÖRTÉNET

A folyó partjára épült falut legkorábban egy 1340-es okiratban említik Scenthiwan néven. 1902-ig a falu neve Szent Iván, ekkortól a jelenlegi Bakonyszentiván nevet használják.

Az okiratból kiderül, hogy a falu és templomának XIV. századi birtokosai János és Beke „de Sancto Johanne” voltak. A középkorban a Szentiványi nemesi család birtokolta Zsörk és Pusztavanyola pusztákkal együtt.

1531-ben a török pusztítás során a falu 15 portájából hatot felégettek, a lakosság nagy része kihalt, ezt követően a falu közel 200 éven át állt pusztán.

1702-ben a veszprémi püspök vette meg a területet Tötösi Jánostól, majd az Esterházy család birtokába került: előbb az ugodi majd a pápai uradalmához csatolták.

1744-ben német ajkú katolikusokat telepítettek a településre három év szabadságot és szabadmenetelt engedélyezve nekik. A letelepítés sikeres volt, az 1770-es években a korábban kimért 36 telekből mind lakott volt, a birtokkal rendelkező jobbágyok mellett számos házas és házatlan zsellért számoltak. A lakosság ekkoriban állattenyésztésből, földművelésből, télen fakitermelésből élt. Terményeiket a pápai piacon tudták értékesíteni, bírói fórumuk a pápai úriszék volt. 1779-ben mint leányegyház a pápateszérei római katolikus plébániához tartozott. *„Elemi iskolája 1771-ben kb. 38 éve működik.”*

A 18. század végén egy határfelmérés szerint a falu egy széles utcából állt, területe összesen 1 680 768 hatlábos öl. Az ekkor 524 fős község népessége a 19. század közepéig növekedést mutatott, 1857-ben 638 lakossal rendelkezett, majd ezt követően folyamatosan csökkent: 1960-ra 500, mára csupán 250 főt számlál. A birtokmegosztás a járás többi községeihez képest kielégítőnek számított, munkalehetőség a szomszédos Pápán volt.

Az 1900-as évek elején fellendült a gazdasági élet, sokan foglalkoztak állattartással: főként lovat, szarvasmarhát, sertést és szárnyasokat tenyésztettek. A fiatal, 4 éves csikók az osztrák, a cseh és magyar katonasághoz kerültek.

„1941-ben a 20 holdon felüli mezőgazdasági népesség 6,7%-a, az 5—20 holdas 34,2 %-a, az 5 holdon aluli 20,9%-a a mezőgazdasági népességnek. 1935-ben Esterházy Tamás 142 kat. holdat bír határában, amit kisbérletben hasznosított.”

A 20. század elején és az első világháború után sokan vándoroltak ki Amerikába és Kanadába, majd 1944 decemberében kezdődött a német anyanyelvű lakosok kitelepítése, amely során több, mint 150 lakost telepítettek át Németországba. Később, akinek volt rá lehetősége, visszavásárolta házáat, de ezt sokan nem tudták megtenni. A kitelepített családok emlékére márványtáblát készítettek, amit a templomban helyeztek el.

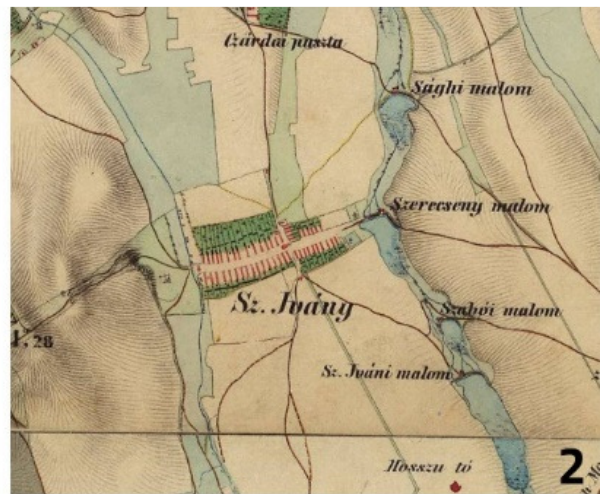
1949-ben Felvidékről telepítettek a faluba lakosokat, akik Új Erő néven alakítottak szervezetet, ami később beolvadt a csóti Vörös Hajnal TSZ-be. Az új lakosok letelepedése nem ment zökkenőmentesen és a szűkös munkalehetőségek miatt közülük sokan Pápára és Győrbe költöztek. A birtokok később ismét magánkézbe kerültek, de kevesen folytatták a gazdálkodást, sokan inkább bérbe adták a birtokaikat: csupán egy ipari, néhány mezőgazdasági vállalkozó, és 4-5 őstermelő él a faluban.

1970-ben a faluhoz tartozik Hangyálostanya, Kapcsándi-malom és Szakács-malom külterület 15 lakossal.

1991-ben kiépítették a közműellátást: vezetékes víz és gáz bevezetése került sorra, amit az önkormányzat segített. 1996 végén a lakóházak közel harmadába vezették be a telefont.

A település 1955 és 1966 között önálló tanáccsal rendelkezett, majd társult Sággal és Pápateszérrel. A rendszerváltás alatt 1990-ben önállósult, majd a szomszédos Bakonysággal alkotott együtt körjegyzőséget. Az 1990-es évek végén Giccel alkot közös közigazgatási egységet, míg jelenleg a Pápateszérrel, Giccel, Vanyolával tartozik egy körjegyzőségbe.

1. Első Katonai Felmérés (1763-1787);
3. Harmadik Katonai Felmérés (1869-1887)
5. Katonai Felmérés (1941)

2. Második Katonai Felmérés (1806-1869)
4. 19. századi kataszteri térkép (1857)
6. Topográfiai térkép (1971)

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG

Az épített környezetet alapvetően határozza meg a település fejlődéstörténete. A 18. században, amikor az Esterházy család katolikus hitű dunai-bajor parasztokat telepített be a területre, az egyutcás faluban széles utat, valamint közel azonos méretű telkeket határoztak meg.

A 20. század elejére teljesen kialakult a falusias beépítésű történeti településmag: a Széchényi, Rákóczi és a csatlakozó Zrínyi és Béke utcákat magába foglaló, jellemzően egységes településszövet jött létre, mely a település lakáscélú területeit nagyrészt lefedi.

Jellemzője a köznyelvben fésűs beépítésnek nevezett falusias beépítési mód, mely a hagyományos gazdálkodó lakókörnyezetek egyik alaptípusa. Keskeny, hosszú és utcára merőleges, többnyire azonos, vagy hasonló méretű telkek egymás utáni sorolása és oldalhatáron álló beépítés jellemzi.

Az épületek előkert nélkül nyílnak az utcára, míg a telek oldalhatárán egymás után sorakoznak a lakó majd a gazdasági épületek: kamrák, istállók, pajta és kocsiszín.

A lakóépületek szinte minden esetben egysoros, háromosztatú házak voltak: az utca felőli szobát „első szobának” nevezték, kivételes alkalmakkor használták, vendégek érkezése, vagy ünnepnapok esetén. A hátsó szobát hálósobaként használták, ahol akár 8-9 családtag is élt. A középső helyiség mindig a konyha volt, ami a legtöbbet használt helyiségnek számított: innen lehetett bemenni mindkét szobába és itt kapott helyet a kemence, felette kéménnyel.

Általában két kamrát alakítottak ki, melyek egyikében gabonát, a másikban burgonyát, répát, egyébeket tároltak. A két istálló közül az egyik szarvasmarhák, a másik lovak elhelyezésére szolgált, a sertéseknek külön ól kialakítása volt az általános.

A kor szokásai szerint az épületeket egységesen festés helyett fehérre meszelték, egészen az 1900-as évek elejéig szalmatetővel rendelkeztek. Az 1920-as években új építkezések indultak és megkezdődött a meglévő épületállomány felújítása, korszerűsítése is: a házakat színesre festették, a szalmatetőt cserépre, palára cserélték.

A hagyományos utcakép meghatározója az utcai homlokzaton kontyolt vagy oromzatos tetőforma és a tömör deszka, illetve falazott kerítések által létrejövő zárt épületsor.

1.2 A település régészeti örökségének felmérése

A település tervei között nem szerepel újonnan beépítésre szánt terület kijelölése. A község ilyen jellegű régészeti örökség felmérés szempontjából nem érintett.

A védetté nyilvánított és nyilvántartott régészeti lelőhelyeket lásd a 4.3.1 fejezetben

1.3 A védett műemléki értékek települési értékleltára

1.3.1 A világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek

A település világörökségi szempontból nem érintett.

1.3.2 Az országos építészeti örökség elemei

A település közigazgatási területén 1 db műemlék és 1 db műemléki környezet található. Az adatszolgáltatás forrása: Veszprém Megyei kormányhivatal, Veszprémi Járási Hivatal

MŰEMLÉKEK						
TÖRZSSZ.	AZON.	CÍM	MEGNEVEZÉS	VÉDELEM	BÍRS. KAT.	HRSZ.
5038	9619	Széchenyi u.	Római katolikus templom	Műemlék	II.	64/2
MŰEMLÉKI KÖRNYEZET						
TÖRZSSZ.	AZON.	CÍM	MEGNEVEZÉS	VÉDELEM	BÍRS. KAT.	HRSZ.
5038	23441		Római katolikus ex-lege templom műemléki környezete	Műemléki környezet		122, 104, 91, 90, 38, 37, 32, 64/1

1.3.3 A védetté nyilvánított és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek

A régészeti lelőhelyek listáját lásd a 4.3.1 fejezetben

1.4 A helyi építészeti örökség települési értékleltára

1.4.1 Településszerkezet

- Falusias beépítésű történeti településmag
- Egyéb falusias beépítésű területek
- Egyéb különleges beépítésre nem szánt területek
- Gazdasági területek

Bakonyszentiván belterülete: településképi szempontból meghatározó – eltérő karakterű – területek besorolása

A település közigazgatási egysége két fő részből áll össze. A **belterület** foglalja magába és fedi le a településszövet lakóépületeit. Ennek részei többek között a **történelmi településmagot** alkotó és a település központi tengelyét szolgáló Széchenyi és Rákóczi utca, illetve a 20. század végén kialakított, hozzájuk csatolt Zrínyi és Béke utcák. A falusias beépítésű utcakép meghatározója az utcai homlokzaton kontyolt vagy oromzatos tetőforma és a tömör deszka, illetve falazott kerítések által létrejövő zárt épületsor.

A település és a történeti településmag középpontjában, a négy utca metszéspontjában a római katolikus templom és kertje áll. Ez utóbbi egy kis alapterületű kert, melyben kovácsoltvas kerítéssel körbekerített kőkereszt, II. világháborús emlékmű és örökzöld növények kapnak helyet. **Egyéb falusias beépítésű területek** alakultak ki a Zrínyi és Béke utca egyes részein. Jellemzője az oldalhatáros beépítés, de a történeti településmaggal ellentétben itt már egyre gyakrabban jelennek meg az előkertek is az utcára merőleges tömegalakítású épületeken. A hagyományos utcakép meghatározója az utcai homlokzaton kontyolt vagy oromzatos tetőforma és az áttört kerítések által létrejövő utcakép.

Gazdasági területek a meglévő utcahálózathoz illeszkedve a település peremén, de leginkább a délnyugati végén alkotnak kisebb-nagyobb összefüggő zónákat. Beépítésükre a szabadonálló épületek halmazos, a rendeltetések által igényelt elhelyezése jellemző. Domináns tetőforma a magastető, az épületek környezete néhol rendezetlen.

Egyéb különleges területnek számítanak Bakonyszentiván temetőinek területe. A régi római katolikus temető a Széchenyi utcában található, kegyeleti parkként kell kezelni, keresztjét a 19. század közepén állíthatták. A település keleti részén, a régi római katolikus temetőben szemben található az új római katolikus temető, keresztjét 1905-ben állították. Itt kapott helyet öt első világháborús hősi halott.

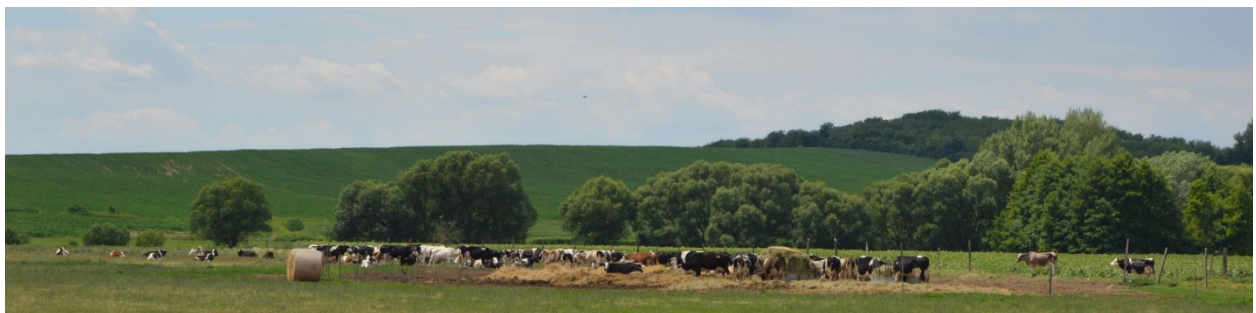
Bakonyszentiván beépített és beépítésre szánt területeit a település **külterületei** övezik. A domborzati viszonyok és a környezet természeti adottságai (vízfolyások, jellemző felszínborítás) határozzák meg az egyes külterületi területek tájhasználatának jellemzőit. Erdő területek (természetes vagy telepített), szántóföldek, gyepek és legelők, szőlőültetvények területei mellett természetes és mesterséges vizes élőhelyek is megtalálhatóak.

A település közigazgatási területének csak korlátozott része áll természeti védettség alatt, így a terület meghatározója a **mezőgazdasági** tevékenység, melyhez kapcsolódó területek többnyire

nagytáblás, összefüggő művelés alatt állnak, amiket csupán a vízfolyások és az azokat övező növényzetek kereteznek.

Külterületen beépítés csak a **Szőlőhegyen** található, ahol a szőlő- és gyümölcsstermesztés a jellemző: körte, cseresznye, szilva, dió. A területet főleg fehér akácból és fekete bodzából álló erdősáv határolja. A hagyományos parcellák beépítésére a szabadon álló épületek halmazos elrendezése jellemző.

Természetes **erdőterületek** főleg a vízfolyások mentén találhatók, ahol a puhafaligetek és bokorfüzesek helyenként jellemzőek. Eredeti növényzete homoki tölgyes volt, az erdőművelés területein főként fiatal keménylombú erdők találhatók, az új telepítések során és a mezővédő területeken az akác a domináns, vizenyős részeken a nemesnyárasok.

1.4.2 Telekstruktúra

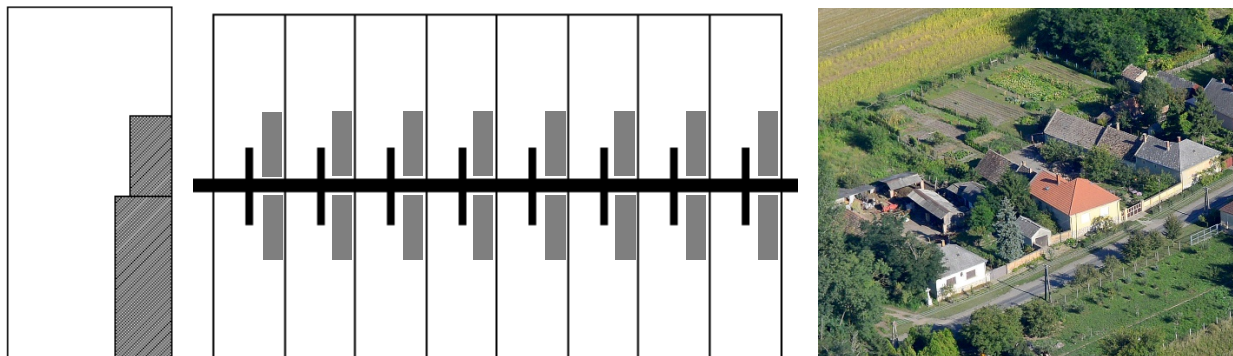
Az oldalhatáron álló „hosszúházas” beépítés a mezőgazdasági eredetű települések legősibb telekhasználati rendje. A mai telkek, lakóépületek elrendezése a hagyományos, 18. században kialakult képet követi. Az egyes helységek sorolásában nem csak a bővíthetőség racionális elve, hanem a magyar gondolkodásra egyébként is jellemző egyszerűség, az egymás mellé rendelés logikája is kifejezésre jut. Az elrendezés nagymértékben alkalmazkodik a magyar, sík mezőgazdasági területek klímájához, így az épületek egyetlen, a telek udvarára néző homlokzata

mindig délre, délkeletre néz. A fokozatos bővítés szükségletének kielégítését segíti a tornác, mely eleinte toldalék volt, majd később az épület szerves része lett. Az általában egysoros, háromosztatú lakóházak mögött különböző melléképületek sorakoznak: eredeti funkciójuk szerint kamrák, istállók, kocsiszín, napjainkban inkább műhelyek, raktárak, konyhák.

1758-ban a falu egyetlen utcáját a római katolikus templom két részre szabta, ezeket alsó és felső sornak nevezték. A Zrínyi Miklós utca eleje már az 1857-es kataszteri térképen is megjelenik, míg a Béke utcát csak a II. világháború után építették ki.

A település belterületén ma hozzávetőlegesen 110 lakóház található, melyeknek a teljes közművesítése biztosított.

1.4.3 Utcakép

Az utcakép elemei falusias, fésűs beépítésnél a lakóépületek utcai homlokzata, kontyolt, vagy oromzatos tetőforma, valamint az esetek túlnyomó többségében tömör (falazott, vagy deszka) kerítések által létrejövő zárt épületsor. Az utcák kiegyensúlyozott képét hasonló, de sohasem egyforma elemek szabályos, de sohasem mechanikusan ismétlődő mintája teszi olvashatóvá és emberivé.

A hagyományos lakókörnyezet organikus jellegét elsősorban az adja meg, hogy elemei önállóan nem értelmezendők és nem egyediek, nem építhetők meg függetlenül a többi elemtől, együtt alkotnak egy települési karaktert, utcaképet.

A település épületállományának nagy része a 19-20. században épült lakóházakból áll, melyek barokk és eklektikus stílusjegyeket hordoznak. A lakóépületek általánosságban egy szintesek, utcafronti homlokzatuk kontyolt vagy oromfalas, esetenként a többi homlokzat ereszenél magasabbra nyúló, 1-2 ablakkal és bejárati ajtóval rendelkező, díszítetlen felületek. Lábazatuk főleg festett, de sok helyen terméskőből rakott. Az utca burkolt részei beton járófelületek.

Az 1920-as években egy új építési hullám indult el, az új igényeknek megfelelően új épületformák jelentek meg. Az addig elterjedt szalmatetőt lecserélték cserépre, palára, házaikat különbözőre

festették, így az utcakép mára vegyes képet mutat. Az előkert általánosságban nem jellemző, de néha előfordul, hogy az oromfal 3-4 méterrel a falazott kerítés mögött áll.

A településen kevés foghíjtelek van, új lakóházak építésére csak új lakóterületek bevonásával lenne lehetőség, de ezzel egyidejűleg egyre több az elhagyott, lakatlan épület is.

1.4.4 Egyéb településkarakter elemek

A település fontosabb településképet meghatározó további épített környezeti elemei:

Katolikus templom:

A településképet egyik legfontosabb meghatározó, karakterformáló eleme a római katolikus templom, melynek tornya a település elsődleges orientációs pontját adja, hiszen a falu szinte bármely pontjáról látható. Ez egyben a legmagasabb épület is, ami környezetével a központi tér szerepét is betölti: körülötte található a polgármesteri hivatal, orvosi rendelő és néhány kereskedelmi egység.

Kálvária:

A Kálváriát a Templomdomb keleti oldalára építették az egykori, középkor végén elnéptelenedett Szentiván falu helyén. Ez a térség már nem tartozik a belterületi részhez, mégis meghatározó zöldfelületi területnek számít. Az első – 1824. körül épült – háromkeresztes Golgotát a hívek 1873-ban bővítették, ekkor nyerte el mai formáját. Építtetője Tülmann Jánosné Radics Magdolna volt. A keresztek mögé félköríves védőfalat emeltek és a keresztek előtti teret másfél méter magas, fehérre vakolt kőkerítéssel vették körül, a falra 7 stációfülkét ültettek. Az építmény körül akácos, a felvezető út mentén ezüst hárs fasor kap helyet.

Csárdapusztai (Kossuth) Kápolna:

A kápolna Bakonyság közigazgatási területén található, de történelme Bakonyszentivánhoz is köti. A barokk stílusú kápolna a 18. században épült. Építtetője Török János, aki valószínűleg sírkápolnának szánta, mert alatta egy nagy kriptaépítmény található. A főhomlokzat íves oromzatának széleit gömbdís szegélyezi, felette fa tornyocska emelkedik ki. A kápolna berendezése rokokó stílusú, mint például a szentélyben álló keretes oltár és a falakon látható faszobrok. A kápolnát 1994-ben újították fel.

Egyedi helyi értékét a Kossuth Lajoshoz köthető néphagyomány adja. Kossuth Lajos a kisdémi földbirtokos Meszlényi János lányát, Teréziát vette feleségül. A nászútról Kisdémre látogató ifjú pár házasságát a katolikus após, Meszlényi János kérésére – a néphagyomány szerint - a pápateszéri esperes-plébános áldotta meg a csárdapusztai kápolnában.

HELYI VÉDETT ÉPÜLETEK				
SORSZ.	VÉDELEM	CÍM	MEGNEVEZÉS	HRSZ.:
H1	H	Templomdomb-Kiserdő	Római katolikus kálvária (1873)	056/1.
H2	H	Rákóczi F. u. 7.	Lakóház	6.
H3	H	Rákóczi F. u. 9.	Lakóház	7.
H4	H	Rákóczi F. u. 20.	Lakóház	128.
H5	H	Rákóczi F. u. 26.	Lakóház	124.
H6	H	Széchenyi u. 8.	Lakóház	89.
H7	H	Széchenyi u. 14.	Lakóház	85/2.
H8	H	Széchenyi u. 20.	Lakóház	82/2.
H9	H	Széchenyi u. 45.	Lakóház	58.

(forrás: Bakonyszentiván Község - a településképet védelméről szóló 10/ 2017. (XII. 20.) önkormányzati rendelete - mellékletek, függelékek)

1.4.5 Építményrészletek, anyaghasználat, tömegformálás

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A hagyományos magyar települési karakter sajátossága az egyszerű tömegformálás (utcára merőleges vagy utcával párhuzamos gerincű tető, egyes esetekben L-alakú beépítéssel), melynek eredményeképpen a homlokzatok egyszerű arányossága adja az épületek karakterét, apró változatosságai pedig meghatározzák az utcában betöltött helyét.

A korábbi, jellemzően mezőgazdasági területhasználat a helyi hagyományokra támaszkodó, puritán és célszerű anyaghasználatot részesítette előnyben a túldíszítettséggel szemben, mely az épületek színezésében is megjelent. Bakonyszentiván településképeinek nyugodt tisztasága így jellemzően egyszerű, visszafogott színekkel operál. A homlokzati képhez hozzátartozó egységes kőburkolatok, téglaburkolatok, egységes kerámia tetőfedések esetén az egy-egy jól megválasztott, igényes anyaghasználatú részlet (párkány, ablakkeretezés, tetőcsatlakozás, esővíz-elvezetés) szinte a ház díszeként is tekinthető.

TORNÁCOK

A hagyományos magyar vidéki építészet egyik legkarakteresebb épületeleme a tornác (vagy gádor, vagy ambitus), melynek hasznossága sok szempontból is megkérdőjelezhetetlen. Ez az oszlopokkal, pillérekkel, boltívekkel alátámasztott fedett átmeneti helyiség eredetileg közlekedési, emberi tartózkodási, raktározási céllal jött létre, illetve a ház bővíthetőségét is lehetővé tette, miközben a déli oldal felől árnyékot biztosít a mögötte sorolódó lakóhelyiségeknek.

Sokrétű használhatósága révén Magyarország teljes területén elterjedt, hiszen használatával létre tud jönni a lakóépület és az udvar funkcionális egysége, azok egymás kiegészítésévé és folytatásává tudnak válni.

Az itt megtalálható tornácok a „falusias beépítésű, történeti településmag” karakterének meghatározó elemei, melyek elsősorban téglapillérekkel, egyenes záródással, illetve néhány esetben árkádívekkel készültek.

AJTÓK, ABLAKOK

Az ajtók, ablakok, kapuk egy épület karakterét, megjelenését alapvetően befolyásolják, sokszor a puritán kialakítású ház díszai. Az utcafronti homlokzatok ablakai többnyire szalagkeretesek, egyenes szemöldök kialakításúak, esetenként könyöklővel ellátottak. Az eredeti fa ablakok kevés helyen maradtak meg, ezek többnyire két szárnyúak, hármass üvegosztásúak. A lecserélt, korszerű műanyag ablakok megbontják az utcakép karakterét. A bejárati ajtók többnyire fából készültek, előttük néhány fokos lépcsővel.

UTCAI KERÍTÉSEK

Az utcai kerítések fontos szerepet töltenek be, mivel jelzik a magánterületek és közterületek határát és fontos elemei az utcaképnek. Bakonyszentiván zártosított beépítése esetén a kerítések zöme a lakóház utcafronti homlokzatához kapcsolódik, azzal egy síkban van, egységet alkotnak. A jellemzően tömör, téglából vagy kőből épült kerítést sokszor a kapu két oldalán magasított oszlopok keretezik.

1.4.6 Táj- és kertépítészeti alkotások, egyedi tájértékek

A település közigazgatási területén az alábbi, országos jelentőségű természeti védelmek találhatók meg:

- országos ökológiai hálózat: magterület és ökológiai folyosó

Védelemre érdemes táji-tájképi elemek a Szakács-ér menti, volt malmokhoz tartozó – részben vagy egészben benádasodott, elmocsarasodott – malomtavak és az őket összekötő természetes vízfolyások. Reményre ad okot, hogy azok némelyikének a helyreállítására az utóbbi években mind magán, mind önkormányzati próbálkozások történnének. Meg kell jegyezni, hogy ezen tavak átnyúlnak Pápateszér közigazgatási területére is.

1.4.7 Szobrok, képzőművészeti alkotások, utcabútorok

Az útszéli keresztek azok a szabadtéri keresztek, vagy annak nevezett vallásos jelképek, szobrok, amelyeket nem az egyház liturgikus cselekményeinek színterén (templom, kálvária) emeltek. Általában nemcsak útszéleken, hanem nevezetes vagy hangsúlyos helyeken (falu széle, a mező, dűlők kezdete, balesetek, katasztrófák színhelye, útkereszteződések) állnak. Kivételüket tekintve egyaránt lehetnek vidéki művészek, kőfaragó mesterek, falusi ácsok, faragó specialisták munkái és öntött, műkö keresztek is. Bakonyszentiván különösen gazdag az ilyen emlékekben, melyek a település karakterének meghatározó elemei és ilyen módon megőrzésük, fenntartásuk különösen fontos. A római katolikus templom főhomlokzata előtt álló, durva mészkőből készült, háromkaréjos szárvégződésű korpuszos templomkereszt helyi védelem alatt áll.

HELYI VÉDETT ÉPÍTMÉNYEK				
SORSZ.	VÉDELEM	CÍM	MEGNEVEZÉS	HRSZ.:
H10	H	Széchenyi u.	Templomkereszt: Stephan Radits (1814)	64/2
H11	H	Temető	20-30 síremlék a XIX. századból	139
H12	H	Új községi temető	Síremlék: Mariana Westergomn (+1804)	1
H13	H	Új községi temető	Síremlék: (1823)	1
H14	H	Új községi temető	Síremlék: Johann Westerkam (+1823)	1
H15	H	Új községi temető	Síremlék: Elisabeta Radic (+1824)	1

(forrás: Bakonyszentiván Község - a településkép védelméről szóló 10/ 2017. (XII. 20.) önkormányzati rendelete - mellékletek, függelékek)

2 KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

2.1 a települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése

Jelen Örökségvédelmi Hatástanulmány a Szerkezeti és Szabályozási Terv olyan felülvizsgálata és jogszabályi megfeleltetése kapcsán készül, mely területhasználati változtatásokat nem tartalmaz.

2.2 A 2.1 pontban szereplő változások hatásai

- a régészeti örökségre
- a történeti településre, település- és tájszerkezetre
- a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre:

Mivel az Örökségvédelmi Hatástanulmány olyan módosítás kapcsán készül, mely mely területhasználati változtatásokat nem tartalmaz ezek hatásait sem tudjuk számba venni.

3 ÉRTÉKVÉDELMI TERV

Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények és az önkormányzati feladatok meghatározása.

A Településfejlesztési koncepció kidolgozását követően sor kerül a Településrendezési eszközök felülvizsgálatára. Ennek keretében születnek majd javaslatok értékeket is érintő szabályozási elemekre, illetve övezeti előírásokra.

Az adatszolgáltatásként kapott poligonok feltüntetésre kerülnek a szabályozási tervlapokon.

A helyi művi értékek elhelyezkedése a településképi rendelet rajzi mellékleteiben kap helyet. A településképi rendelet keretében nagyobb szabadságfokot kap a képviselő-testület a feltárt értékek azonnali levédésére, továbbá szabályozásuk szükség szerinti aktualizálására. Megállapítható tehát, hogy nem a helyi építési szabályzat megalkotásával válnak védetté.

A régészeti lelőhelyek, valamint a műemlékek szabályozásáról a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény gondoskodik.

A helyi értékek védelmével kapcsolatos részletes szabályozásra a településképi rendelet keretében születnek majd javaslatok.

A helyi identitás erősítését, a művi értékek megőrzését kiemelten említő Koncepció prioritásai között szerepel a művi értékvédelem.

Az értékvédelemre irányuló tevékenységek között az alábbiak szerepelnek ütemezésük sorrendjében:

- Helyi művi értékek beazonosítása
- Településképi rendelet megalkotása, benne védelmi előírások, támogatási és ösztönzési formák, valamint bírságolási formák rögzítése
- Előírások teljesülésének ellenőrzése
- Támogatási, ösztönzési formák alkalmazása

4 ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY RÉGÉSZETI MUNKARÉSZ

4.1 Bevezető

Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarészének tárgya

Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarészének tárgya, Bakonyszentiván község településrendezési tervének felülvizsgálatához szükséges örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarészének elkészítése a település teljes területén. A tanulmány a Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztály (1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 1.) Örökségvédelmi Nyilvántartási Osztálya által a település területén található régészeti lelőhelyekre vonatkozó 2018. augusztus 24.-i KSZ-8/970/2 (2018) iktatószámú adatszolgáltatására, a Magyarország Régészeti Topográfiája 4. (továbbiakban MRT 4.) kötetének (Veszprém megye régészeti topográfiája. A Pápai és Zirci járás, Budapest 1972.) adataira és a 2018. augusztus 22.-én végzett helyszíni szemle eredményeire épül (a bejáráson részt vettek: dr. Belényesy Károly régész, Rozs Péter és Wolf Ernő régész technikusok).

4.2 Jogszabályi környezet

A kulturális örökségvédelem általános elvei:

A régészeti lelőhelyek a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (a továbbiakban Kötv.) 11. § alapján általános védelmet élveznek. A törvény szelleme és a védelem logikája szerint a régészeti lelőhelyek épségét meg kell őrizni. A Kötv. 3. § -a szerint a kulturális örökség védelme érdekében a köz- és magáncélú fejlesztéseket - így különösen a terület- és településfejlesztés, terület- és településrendezés, környezet-, természet- és tájvédelem és az ezzel kapcsolatos beruházások tervezését - e védelemmel összhangban kell végezni.

A kulturális örökség a nemzet egészének közös szellemi értékeit hordozza, ezért megóvása mindenkinek kötelessége. Tilos a kulturális örökség védett elemeinek veszélyeztetése, megrongálása, megsemmisítése, meghamisítása, hamisítása. A kulturális örökség elemeit tudományos módszerekkel kell felkutatni, számba venni, értékelni, az utókor számára megőrizni és hozzáférhetővé tenni. (Kötv. 4. § (1.-2.) bek.)

A kulturális örökség védelme közérdek, megvalósítása közreműködési jogosultságot és együttműködési kötelezettséget jelent az állami és önkormányzati szervek, a nemzetiségi szervezetek, az egyházak, a társadalmi és gazdasági szervezetek, valamint az állampolgárok számára. (Kötv. 5. § (1.) bek.)

A föld felszínén, a földben, a vizek medrében vagy máshol rejlő vagy onnan előkerülő régészeti lelet állami tulajdon. (Kötv. 8. §(1.) bek.)

A régészeti lelőhelyeket - a fenntartható használat elvének figyelembevételével - csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy azok állománya számottevően ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak. (Kötv. 9. §)

A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni. A régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük. (Kötv. 10. § (1)-(2) bek.)

A régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak. (Kötv. 11. §.)

Ezért egy-egy beruházási területen, a földmunkával járó fejlesztések esetében régészeti lelőhelyek védelme érdekében a fentiek alapján kell eljárni.

Örökségvédelemmel, régészeti lelőhelyek védelmével kapcsolatos alapvető jogszabályok jegyzéke.

- a) 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről (Kötv.);
- b) 191/2001. (X. 18.) Korm. rendelet az örökségvédelmi bírságról;
- c) 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről, különösen a kunhalmok és földvárak törvényi védelméről (23. § (2) bek.);
- d) 1997. évi CXL. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről;
- e) 439/2013. (XI. 20.) Korm. rend. A régészeti örökséggel és a műemléki értékkel kapcsolatos szakértői tevékenységről
- f) 13/2015. (III. 11.) MvM rend. A régészeti lelőhely és a műemléki érték nyilvántartásának és védetté nyilvánításának, valamint a régészeti lelőhely és a lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól
- g) 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról

A kulturális örökség védelmével kapcsolatos különleges jogszabályok jegyzéke:

- a) 1954. évi Hágai Egyezmény" [1957. évi 14. törvényerejű rendelet a kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelme tárgyában, Hágában, 1954. évi május hó 14. napján kelt nemzetközi egyezmény, valamint az ahhoz csatolt jegyzőkönyv (a kulturális javak háború idején megszállott területről való kivitelenek tilalma tárgyában) kihirdetéséről];
- b) 149/2000 (VIII. 31) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Európa Tanács tagállamai között 1992. január 16-án kelt, Vallettában aláírt, a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről
- c) 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

357. § (1) Műemlék vagy védett kulturális javak megrongálása

A régészeti területek típusai:

A régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak. (Kötv. 11. §.)

A Kötv. a régészeti területeket három típusba sorolja be:

- a) Régészeti lelőhely (7. § 35. pont)
- b) Fokozattan védett, vagy kiemelten védett régészeti lelőhely (13. § (3) bek)
- c) Régészeti érdekű területek (7. § 29. pont)

Régészeti lelőhely:

Régészeti lelőhely az a földrajzilag körülhatárolt terület, amelyen a régészeti örökség elemei eredeti történeti összefüggéseikben megtalálhatóak. A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti helyükön, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni, ezért a védelmükre irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenni (Kötv. 10. § (1)-(2) bek). A régészeti lelőhelyeket a földmunkával járó fejlesztésekkel el kell kerülni (Kötv. 19. § (1) bek).

Ha a régészeti lelőhely elkerülése a fejlesztések, beruházások költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a fejlesztés, beruházás másutt nem valósítható meg, a veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární (a továbbiakban: megelőző feltárás).

A megelőző feltárás részeként a régészeti lelőhelyen - a hatóság eltérő rendelkezésének hiányában - próbafeltárást kell végezni. A régészeti érintettség mértékétől függően - külön jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén - a hatóság régészeti megfigyelést írhat elő.

A megelőző feltárással vonatkozóan a feltárással jogosult intézmény és a beruházó írásbeli szerződést köt. A szerződés tartalmazza a feltárás módját, időtartamát, a feltárással jogosult

intézmény által végzendő régészeti feladatellátás költségét, valamint a jogszabályban meghatalmazott egyéb szakmai feltételeket. A (10) bekezdés szerinti szerződést a feltárássra jogosult intézménynek és a beruházónak a jogszabályban meghatározott adattartalomnak a beruházó által történő rendelkezésre bocsátásától számított 15 napon belül kell megkötni (Kötv.22§ (10) és (11) bekezdés)

Nagyberuházás (Kötv. 7§ (20) bekezdés) esetén a Kötv. 23/B-F § szerint kell eljárni!

Azt a természetes vagy jogi személyt és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetet, aki (amely) az e törvényben engedélyhez kötött tevékenységet engedély nélkül vagy attól eltérő módon végzi, illetve a védetté nyilvánított, vagy e törvény erejénél fogva védelem alatt álló kulturális örökség elemeit jogellenesen megsemmisíti, vagy megrongálja, illetve a védett kulturális örökségi elemet kötelezettségének elmulasztásával veszélyezteti, örökségvédelmi bírsággal (a továbbiakban: bírság) kell sújtani. Az örökségvédelmi bírság kiszabása nem mentesít egyéb, építésügyi eljárásban kiszabható bírság alól.

Bírsággal sújtható az, aki a jogszabály által előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget.” (Kötv. 82. § (1) (2))

A 191/2001. (X. 18.) Korm. rendelet alapján (2. § (2) bek.) A bírság megállapítása szempontjából a Kövt. 46. § -ban meghatározott kulturális javak és a nem védett kulturális javak a IV., a nyilvántartott régészeti lelőhelyek és a kulturális örökség ideiglenes védelem alatt álló elemei az I. kategóriába tartoznak. 2. § (4) bek.) A kulturális örökségnek a Kövt. hatálybalépése előtt védetté nyilvánított elemei közül a régészeti lelőhelyek és kulturális javak e rendelet alapján mindaddig az I. kategóriába tartoznak, amíg a védettségükre vonatkozó rendelet, illetve határozat másképp nem rendelkezik.

Ezzel párhuzamosan a szabálysértési jog és a büntetőjog is védelembe részesíti a régészeti lelőhelyeket.

A régészeti lelőhelyek védelme a tulajdonos rendelkezési jogát is korlátozza. A Btk. 357. § büntetni rendeli a régészeti jelentőségű földterületeken elkövetett rongálást:

- (1) Aki a tulajdonában álló, a kulturális javak körébe tartozó és védett tárgyat megrongálja, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (2) Aki az (c) bekezdés szerinti tárgyat megsemmisíti, vagy annak helyrehozhatatlan károsodását idézi elő, öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Fokozottan védett, vagy kiemelten védett régészeti lelőhely:

A régészeti lelőhelyek a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. tv. Erejénél fogva védelem alatt állnak, illetve miniszteri rendelettel, vagy hatósági eljárás során lettek kiemelten védetté nyilvánítva. Kiemelten védett az a régészeti lelőhely, mely kivételes tudományos jelentőséggel, nemzetközi vagy országos szempontból kiemelkedő fontossággal bír. Fokozottan védett az a régészeti lelőhely, melynek tudományos jelentősége megállapítható, és nagyobb tájegységre nézve kiemelkedő fontossággal bír.

A Kötv. 13. § (1) bekezdése értelmében a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyen nem lehet olyan tevékenységet folytatni, amely annak akár részleges állapotromlását eredményezheti. A (2) bekezdése értelmében védetté nyilvánított régészeti lelőhelyhez védőövezetet lehet kijelölni.

Régészeti érdekű terület:

Régészeti érdekű területnek számít valamennyi olyan terület, természetes vagy mesterséges üreg és a vízmedrek azon része, amelyen, illetve amelyben régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető. (Kötv.7. § 29.) pont) „A régészeti örökség elemei a régészeti érdekű területekről vagy a régészeti lelőhelyről csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el. (Kötv. 19. § (2) bek.) A fentiek alapján, ezért fokozott figyelemmel és óvatossággal kell eljárni minden földmunkával járó beruházás, területfejlesztés esetén. A beruházás megtervezése előtt, a

beruházás megvalósíthatóságának érdekében a tervezett beruházás helyszínét ezért célszerű kulturális örökségvédelmi szempontból megvizsgálni.

„A régészeti örökség elemei a régészeti érdekű területekről vagy a régészeti lelőhelyről csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el.” Ennek alapján fokozott figyelemmel és óvatossággal kell eljárni és minden tervezett földmunka előtt célszerű a Hatósággal, a Járási építésügyi és örökségvédelmi hivatallal (hatóság) egyeztetni.

Amennyiben régészeti érdekű területen földmunkák során addig ismeretlen régészeti lelőhely kerül elő, abban az esetekben a végzett tevékenységet abba kell hagyni, és a helyszín vagy lelet őrzése mellett haladéktalanul értesíteni kell a területileg illetékes önkormányzat jegyzőjét, aki a területileg illetékes múzeum (jelen esetben: Laczkó Dezső Múzeum, 8200 Veszprém, Török Ignác utca 7.) és a hatóság szakmai bevonásáról köteles gondoskodni. A bejelentési kötelezettség a felfedezőt, az ingatlan tulajdonosát, az építetőt és a kivitelezőt egyaránt terheli, elmulasztása örökségvédelmi bírság kiszabását vonja maga után (Kötv. 82. § (2) bek.) A múzeum 24 órán belül írásban köteles nyilatkozni a munka folytathatóságáról, amennyiben „a múzeum nyilatkozata alapján a régészeti emlék vagy a lelet veszélyeztetése nélkül a tevékenység még részlegesen sem folytatható, a tevékenység jellege szerint illetékes hatóság köteles annak folytatását azonnali hatállyal megtiltani és legfeljebb 30 napra felfüggeszteni, és intézkedéséről a hatóságot értesíteni”. Mentő feltárás esetén a szükséges beavatkozás költségeit a feltárással járó jogosult intézmény (múzeum) köteles állni.

A lelet, illetve a lelőhely bejelentőjét jutalom illeti meg. A régészeti lelőhely és a lelet megtalálójának elismerését a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 55§ részletesen szabályozza. A nyilvántartásban nem szereplő régészeti lelőhelyben vagy az onnan származó leletekben okozott kár, illetve ezek megsemmisítése ugyancsak büntetendő cselekmény, a Btk. 357 § (1) és (2). pontja alapján

Kunhalmok, földvárak természetvédelmi oltalma:

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 2§ 11. pont szerint, a tájképi jelentőségű régészeti lelőhely: olyan régészeti lelőhely, amely megjelenésével környezetének meghatározó tájképi eleme (így különösen erőd, erődítés, vár, templom maradványai, földvár, halomsír, kunhalom, a domborzatból kiemelkedő, többszörösen rétegzett tell-település).

A táji értékek kiemelt természetvédelmi oltalmáról a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezik. 23. § (2) bekezdése szerint: a törvény erejénél fogva védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár. Az e bekezdés alapján védett természeti területek országos jelentőségűnek [24. § (1) bekezdés] minősülnek.

A 28. § (5) bekezdése szerint: a 23. § (2) bekezdése alapján védett forrás, víznyelő, kunhalom, földvár természeti emlékek minősül, így a 28. § (1) bekezdés szerint védett természeti területnek minősül

4.3 Régészeti munkarész

4.3.1 Örökségvédelmi vizsgálat:

a) – b) A település történeti leírása (a történeti település- és tájszerkezet alakulása, a történeti településmag) és a település régészeti örökségének felmérése

Bakonyszentiván település Veszprém-megye észak-keleti részén, a Bakony és a Marcal-völgy közötti kistájon fekszik. A hordalékkúpos síkságot a Bakony központi részeiről kifutó patakok keletről nyugatra tartó völgyei tagolják. Természeti adottságai: a táj vízrajza és tagoltsága nagyban befolyásolta a mindenkor letelepülések intenzitását az őskortól a napjainkig. A régészeti adatok alapján, a település környezete, már a késő rézkortól lakott volt, amely Templomdomb (azon.: 7231) és a Tóra-dűlő (azon.: 7234) lelőhelyeken előkerült leletek tanulsága szerint a bronzkorban is folyamatos volt.

Bakonyszentiván talán legjelentősebb lelőhely együttese, azonban nem csak az őskori leletek miatt kiemelkedő. A régészeti adatok alapján ugyanis a Csángota-ér két partján létesült római kori település és feltehetően a magas parton épített villa egyértelműen a középkori Szentiván falu előzményének tekinthető, amelynek temploma, minden valószínűség szerint a római épület helyén és annak felhasználásával jött létre.

A forrásokban patakparti településként leírt Szentivánt először 1340-ben, *Scenthiwau* néven jelenik meg egy oklevélben. A középkorban folyamatosan adatolható település a török korban elnéptelenedik, és csak a 18. század derekán múlva telepítik vissza. Az Esterházyak sváb telepeseket hoznak az egykori falutól kissé távolabb, újonnan kijelölt telkekre.

c) Értékleltár

cc) a védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek

A Kötv 11. § szerint: A nyilvántartott régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak.

Bakonyszentiván település területét a hatósági adatközlés szerint 4 nyilvántartott, régészeti lelőhely érinti. Ezek között nincs, ismert kiemelten, vagy fokozottan védett státusú régészeti lelőhely.

Lelőhely azonosító	egyéb azonosító	helyszín, elnevezés	jellege	kora	HRSZ nyilvántartott adatok
7231	MRT 4. kötet 10/1 lh.	Templomdomb (Templomföld)	- épület - település - templom - temető - épület (malom)	- római kor - Árpád-kor - késő középkor	052/5, 052/6, 052/7, 052/8, 052/9, 054/2, 058/12, 058/13, 058/14, 058/15, 058/16, 058/17, 058/4, 058/5, 058/6, 052/36, 052/37, 052/38, 052/39, 052/40, 052/41
7232	MRT 4. kötet 10/2 lh.	Homokföld	telepnyom	- késő rézkor (badeni kultúra) - kora bronzkor (makói kultúra) - késő bronzkor (urnasíros kultúra) - vaskor (kelta) - avar kor	018/4, 020/8, 020/6, 020/7
7233	MRT 4. kötet 10/3 lh.	Homokföld-szőlők	sír	népvándorlás kor	014/8, 014/9
7234	MRT 4. kötet 10/4 lh.	Tóra-dűlő	- telepnyom - épület - telepnyom	- késő bronzkor (urnasíros kultúra) - római kor - Árpád-kor	082, 083, 084/15, 084/14

A település vízfolyásokkal tagolt, kedvező adottságokkal rendelkező környezete miatt a terület régészeti öröksége feltehetően sokkal gazdagabb a jelenleg ismertnél, amely így is a térség folyamatos, a rézkortól adatolható lakottságáról tanúskodik.

Bár a jelenlegi településszerkezet nem őrzi a korábbi történeti előzményeket, a terület régészeti öröksége, különösen a római-, és középkor régészeti hagyatéka gazdagnak és összetettnek mondható.

Fontos azonban figyelembe venni, hogy az egyes lelőhelyekről, lelőhelycsoportokról csak szórványos, pontszerű, a leletek, vagy egy-egy jelenség előkerülésének helyét rögzítő információkkal rendelkezünk. Ezek alapján a lelőhelyek kora és intenzitása részben

meghatározható, de a valódi kiterjedésekről nincs biztos információnk. A felszíni jelenségek alapján elképzelhető az egyes lelőhelyek összekapcsolódása, így azok kiterjedése a ma ismerttől jelentősen eltérhet, ami alapján feltehetően jóval nagyobb valós kiterjedésekkel számolhatunk.

Az elpusztult Szentiván falu és egyben római villa esetén felmerül, hogy az ezeket érintő bármilyen földmunkák során „in situ” épített falrészletek kerülnek elő, amelyet a szántásban azonosítható és a parcellahatárokon felhalmozott kötömbök, alapfalmaradványok is jeleznek. Ezek a várható épített részletek, a régészeti lelőhelynek különleges státust biztosíthatnak. Kiemelt kulturális örökségi értékük miatt elképzelhető, ezek régészeti és/vagy műemléki védelem alá vonása. Ezért ezeken a területeken a bolygatás mentes állapot fenntartása és a terület kezelése az elsődleges szempont.

A fenti topográfiai adottságok miatt érdemes figyelembe venni, hogy a patak völgyek mentén azonosított, sokszor egymáshoz közeli régészeti lelőhelyek legtöbbször nagy kiterjedésű, több korszakot is magában foglaló régészeti lelőhelyeket, összefüggő lelőhelykomplexumot alkothatnak. Ezért a nyilvántartott kontúrokkal nem érintkező területek régészeti érintettségét nem lehet kizárni.

4.3.2 A rendezés során tervezett változások hatáselemzése

ba) Az ismert változások hatásai a régészeti örökségre

Bakonyszentiván község régészeti öröksége, általános mezőgazdasági területen fekszik. A település közigazgatási területén belül nem ismert a régészeti örökséget veszélyeztető nagyobb kitettség. Újbeépítésre szánt terület nem került kijelölésre.

4.3.3 Az értékvédelmi terv

Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények

A vizsgált területen belül 4 nyilvántartott régészeti lelőhelyről vannak ismereteink. Ahogy erről korábban szó esett, ezek legnagyobb részét általános mezőgazdasági területen, helyezkednek el. Így jellemzően nem ismert, a jelenlegi, alapvetően mezőgazdasági tevékenységből adódó, általános kockázatoknál nagyobb, a lelőhelyek állapotát veszélyeztető kitettség. A településtervezés során egyértelműen figyelembe kell venni azonban, a területet tagoló és vízrajz, egyedi, településtörténeti adottságait. A patak völgyek környezetében fekvő kedvező adottságú dombhátak esetén ezek régészeti érintettségét akkor sem lehet kizárni, ha ott nincs ismert, nyilvántartott lelőhely. Ahogy ez többször kifejtésre került, a régészeti lelőhelyek lehatárolására vonatkozó információkat, a megfigyelés változatos körülményei és a környezeti adottságok miatt legtöbbször csak tájékoztató jellegűnek lehet tekinteni. Az adatok mögött, több esetben összefüggő, nagy kiterjedésű történeti települések, települési rendszerek sejthetők, így az ismert és közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelyeken kívül sem lehet kizárni újabb régészeti jelenségek, esetenként újabb régészeti lelőhelyek előkerülését!

Az önkormányzati feladatok meghatározása

A régészeti lelőhelyeket érintő tervezett besorolási változtatásokhoz kapcsolódó tervezés és a földmunkával járó kivitelezés során fenti megfigyeléseket, az értékvédelmi tervben tett megállapításokat és javaslatokat figyelembe kell venni, a régészeti lelőhelyek védelme érdekében a 2001. évi LXIV. törvény, illetve a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet rendelkezései alapján kell eljárni.

Új, eddig ismeretlen régészeti lelőhely előkerülése esetén, 2001. évi LXIV. törvény 24. § (2) rendelkezései az irányadóak.

4.3.4 Nyilatkozat

Nyilatkozat a tervezett megoldásokról és kulturális örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésre való jogosultságról

Alulírott, Dr. Belényesy Károly, régész, nyilatkozom, hogy a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 84. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti előírásnak megfelelően szerepelek az adott örökségvédelmi területre vonatkozó szakértői névjegyzékben, valamint a 439/2013. (XI. 20.) Korm. rendeletben foglalt előírásnak megfelelően rendelkezem régész szakirányú felsőfokú végzettséggel.

Régész diploma száma: 660/99 (ELTE-BTK)

Szakértői engedély száma: 15-016

A településrendezési tervben szereplő megoldások megfelelnek az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak.

Budapest, 2018. augusztus 24.

Dr. Belényesy Károly

régész, örökségvédelmi szakértő

4.3.5 Képek

1. kép Bakonyszentiván település az Első Katonai Felmérés (1763-1787) térképlapján, forrás: Arcanum, <http://mapire.eu/hu/>

2. kép Bakonyszentiván település a Második Katonai Felmérés (1806-1869) térképlapján, forrás: Arcanum, <http://mapire.eu/hu/>

Régészeti Lelőhelyek

3. kép Templom-domb (Templom-föld) (azonosító: 7231)

4. kép Templom-domb (Templom-föld) (azonosító: 7231)

5. kép Templom-domb (Templom-föld) (azonosító: 7231)

6. kép Templom-domb lelőhely leletei (Templom-föld) (azonosító: 7231)

7. kép Templom-domb lelőhely leletei (Templom-föld) (azonosító: 7231)

8. kép Templom-domb lelőhely leletei (Templom-föld) (azonosító: 7231)

9. kép Homok-föld (azonosító: 7232)

10. kép Homok-föld- Szőlők 7233

11. kép Tóra dűlő (azonosító: 7234)

12. kép Tóra dűlő (azonosító: 7234)

5 ÉRTÉKLELTÁR – Műemlékek és helyi védelem alatt álló értékek

cím Bakonyszentiván, Széchenyi u.	hrsz 64/2	M1.
rendeltetés Római katolikus templom	EOV Y 546089	EOV X 228328
védelem (törzsszám – azonosító – bírság kategória): Műemlék (5038 – 9619 – II. bírság kategória)		
Bakonyszentiván központjában, a főutca közepén áll a római katolikus templom. 35 méteres tornyával a falu legmagasabb épülete, a legfontosabb orientációs pont, a település legmeghatározóbb karakterformáló eleme. Megépítését 1794-ben gróf Eszterházy Károly támogatta. Késő barokk stílusú egyhajós templom, melynek titulusa Keresztelő Szt. János. A mai templomot 1794-ben építtette gr. Esterházy Károly, Pauly Mihály tervei szerint (a tervek már 1790-ben készen voltak), egy avított oltárt állítottak fel benne, a mait majd 1893-ban építik. Az 1817. leírás a mai templomot ábrázolja, kivéve az újabb oltárt. Az 1857. évi kataszteri térkép jelenlegi kontúrjával ábrázolja. Felújítások 1878, 1886, 1893. (új fő és mellékoltár), 1901, 1983, 1994. 1886-ban a torony fazsindelyt bádogra cserélték. A 20. század elején állagmegóvási munkálatokat végeztek. Az 1980-es években a homlokzatot, tetőszerkezetet és a torony bádogozását is megújították, valamint új harang került a toronyba. A templom kápolnájában található az Altöttingi Szűzanya-szobor		

cím Bakonyszentiván	hrsz 122, 104, 91, 90, 38, 37, 32, 64/1		Mk1.
rendeltetés Római katolikus ex-lege templom műemléki környezete	EOV Y	EOV X	
védelem (törzsszám – azonosító): Műemléki környezet (5038 – 23441)			
A Bakonyszentiván központjában található műemlék római katolikus templom műemléki környezete, mely tartalmazza a csatlakozó közterületek egy részét és egyes az épület közvetlen szomszédságában lévő lakótelkek területét is.			
A műemléki környezet a védetté nyilvánított műemlékkel közvetlenül határos ingatlanokat, valamint a közterületrészek és a közterületrészekkel határos ingatlanokat jelenti, de nem automatikus módon. Az egyes védett épületek konkrét környezetét a műemléket védetté nyilvánító rendelet írja le.			

cím Templomdomb-Kiserdő	hrsz 056/1.	H1.
rendeltetés Római katolikus kálvária (1873)	EOV Y 545359	EOV X 228213
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett épület		
A Kálváriát a Templomdomb keleti oldalára építették az egykori, középkor végén elnéptelenedett Szentiván falu helyén. Az első – 1824. körül épült – háromkeresztes Golgotát a hívek 1873-ban bővítették, ekkor nyerte el mai formáját. Építtetője Tülmann Jánosné Radics Magdolna volt. A keresztek mögé félköríves védőfalat emeltek és a keresztek előtti teret másfél méter magas, fehérre vakolt kőkerítéssel vették körül, a falra 7 stációfülkét ültettek. Az építmény körül akácos, a felvezető út mentén ezüst hárs fasor kap helyet.		

cím Rákóczi F. u. 7.	hrsz 6		H2.
rendeltetés Lakóház	EOV Y 546376	EOV X 228443	
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett épület			
Téglából épült utcafrontra, oldalhatárra épített hosszúház. Falazata vakolt, vakolt, sárgára festett, hagyományos színvilágtól eltérő színű, nincs lábazati festés nélkül. Alaprajzát tekintve eredetileg egysoros, háromosztatú (szoba, konyha, kamra) épület, egy központi bejárattal. A fűdémszerkezet feltehetően a falra fektetett gerendákra támaszkodik. Tetőszerkezete valószínűleg szelemenes. Tetőformája kontyos tető, héjazata tetőcserép. Utcafrontján két ablak és egy ajtó. Ajtaja előtt két fokos lépcső. Baloldalon, udvarra néző oldalfala előtt tornác, melynek négyszögletes keresztmetszetű pilléreit egyenes gerendázat zárja le. Homlokzatát az oldalfal tetőzetének vonalánál magasabbra falazták. Az ilyen jellegű homlokzatkialakítás a tetőzet és a falazat arányainak megbontásával a falazatot teszi hangsúlyossá. Homlokzatához széles deszkakerítés csatlakozik. Az utcakép utcavonalas beépítésű, az épületek homlokzata az utcáig nyúlik. Csatlakozó, lakóház mögé sorolt melléképülete van.			
védendő elemek: tornác, homlokzati fal és tető kapcsolata			

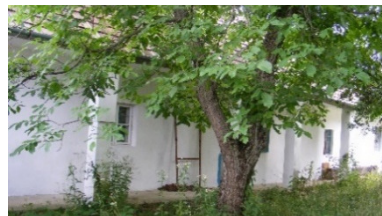
cím	hrsz		H3.
Rákóczi F. u. 9.	7		
rendeltetés	EOV Y	EOV X	
Lakóház	546365	228439	
védelem (törzsszám – azonosító):			
Helyi védett épület			
Utcafrontra, oldalhatárra épített hosszúház. Utcára néző homlokzat: vakolt, fehérre festett, repedezett, lábazati része szürkésre festett. Egy ajtó és két ablak: a bejárati ajtó fából készült, táblás, előtte rossz állapotban lévő két lépcsőfok; fa ablakok párkánykialakítással, redőnnel. Utcafronti homlokzati fal a többinél magasabbra emelt: hangsúlyosabbá teszi a falazatot a tetővel szemben. Kerítés: a falura jellemző házaktól eltérően nem a homlokzat része: fém, utólag beépített. Tornác: lakóház udvarra néző oldalán tornác, négyzetes pillérekkel, egyenes gerendazárással. Tető: kontyolt tető, szürke cserépfedéssel, hosszanti oldalán két padláslyukkal, homlokzati részén 1 padláslyuk; téglából épült kémény. Csatlakozó, lakóház mögé sorolt melléképülete van.			
védendő elemek tornác, tető-utcafronti homlokzat kapcsolatok, bejárati ajtó			

cím Rákóczi F. u. 20.	hrsz 128		H4.
rendeltetés Lakóház	EOV Y 546252	EOV X 228344	
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett épület			
Utcafrontra, oldalhatárra épített hosszúház, melynek jellemzői: Lebontott, csupán teherhordó falai állnak, sérülten. Utcafronti homlokzatán két ablak és bejáratú ajtó helye látszik: fa ablakkeretek, körülötte szalagkeret díszítéssel, összefüggő ablakpárkánnyal. Ajtónyílás előtt két fokos lépcső. Homlokzat vakolt, szürkére, sárgára festett, lábazata szürke, terméskővel kirakott. Látszólag téglából épült, egysoros, háromosztatú épület. Kerítés: homlokzattal egybefüggő.			
		2006-os állapot: 	

cím Rákóczi F. u. 26.	hrsz 125.*		H5.
rendeltetés Lakóház	EOV Y 546210	EOV X 228334	
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett épület			
Utcafrontra, oldalhatárra épített hosszúház: Utcára néző homlokzat: oromfalas, vakolt, fehérre festett, alsó harmadban erősen megrongálódott, lábazata szürkére festett. Szegély és párkány nélküli két ablak és egy díszített, fa bejárati ajtó, ami az épület díszé. Az oromfal az oromháromszöggel nem egybefüggő, vízszintesen tagolt, szögletes záródású, két padláslyukkal, négyszögletes záródással. Kerítés: függőleges deszkázatú kapuzata tömör, homlokzati síkhoz csatlakozó kerítésbe foglalt: kerítés erősen rongálódott, téglából vagy kőből készült, kapu két oldalán csúcsos, lépcsős végződésű oszlop kiképzés. Tornác: lakóház udvarra néző oldalán tornác, négyzetes pillérekkel, egyenes gerendazárással. Tető: nyeregtető cserépfedéssel Csatlakozó, lakóház mögé sorolt melléképülete van. Védendő elemek: bejárati ajtó, kerítés, tornác, oromháromszög			
*a TKR-ben hibásan 124-es hrsz van megadva			

cím	hrsz		H6.
Széchenyi u. 8.	89		
rendeltetés	EOV Y	EOV X	
Lakóház	546036	228280	
védelem (törzsszám – azonosító):			
Helyi védett épület			
Utcafrontra, oldalhatárra épített hosszúház: Utcára néző homlokzat: oromháromszög alatti rész vakolt, fehérre festett, dísztelen, oromháromszöge sötét színre festett, erősen megkopott, macskalépcsős kialakítású, lábazat szürkére festett. Két ablak és egy ajtó: fa, táblás, barnára festett bejárati ajtó, nyílása íves záródású, előtte egy lépcsőfok; Kerítés: a homlokzat része, vakolt, fehérre festett, tömör. A kapu rendezetlen, rossz állapotú, függőleges deszkázatú, kerítéshez magasított oszlopokkal kapcsolódik. Tornác: lakóház udvarra néző oldalán tornác, négyzetes pillérekkel, egyenes gerendazárással. Tető: nyeregtető cserépfedéssel, hosszanti oldalán padláslyuk, téglából épített kémények. Csatlakozó, lakóház mögé sorolt melléképülete van.			

cím Széchenyi u. 14.	hrsz 85/2		H7.
rendeltetés Lakóház	EOV Y 545984	EOV X 228259	
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett épület			
Utcafrontra, oldalhatárra épített hosszúház: Utcára néző homlokzat: vakolt, fehérre festett, lábazata durvább felületű, szürkére festett. Két keret nélküli, kőpárkánnyal ellátott, kékre festett fa ablak, kétszárnyú, hármass üvegosztású nyílászáróval; sötét színűre festett, függőleges fa deszkázatú, díszítetlen bejárati ajtó, íves záródású nyílásban. Kerítés: Homlokzathoz közvetlenül kapcsolódó tömör kerítés, fa deszkázatú kapu két oldalán magasított oszlopos kiképzéssel. Tornác: lakóház udvarra néző oldalán tornác, négyzetes pillérekkel, egyenes gerendazárással. A homlokzaton néhány ablak korszerű, műanyag nyílászáróra van cserélve; Tető: feltehetőleg fa szelemen fedélszék, kontyolt tető cserépfedéssel, hosszanti oldalán padláslyukak, téglából épített kémény. Csatlakozó, lakóház mögé sorolt melléképülete van. Védendő elemek: utcafronti ablakok, tornác, felépítmény, bejárati ajtó nyílásának íves része			

cím Széchenyi u. 20.	hrsz 82/2		H8.
rendeltetés Lakóház	EOV Y 545930	EOV X 228240	
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett épület			
Utcafrontra, oldalhatárra épített hosszúház: Utcára néző homlokzat: vakolt, sárgára festett, lábazati kialakítása nincs. Fala díszített, nyílászárók körüli szalagkeretek, síkból kiugró, fallal megegyező színű mintázatok. Alsó harmada rossz állapotú, újrafestett, de nem javított. Két ablak, bejárati ajtó: fa, kétharmad-egyharmad arányban osztott, kétszárnyú ablakok, fa, táblás bejárati ajtó, előtte három fokos lépcső, felette bevilágítóval. Utcafronti homlokzati fal a többinél magasabbra emelt: hangsúlyosabbá teszi a falazatot a tetővel szemben. Kerítés: homlokzathoz csatlakozó, azzal egy síkban lévő tömör kerítés, téglafedéssel, kapuhoz csatlakozásnál magasított oszlop kiképzésű. Rossz állapotú, újrafestett. Tornác: lakóház udvarra néző oldalán feltehetőleg tornác, négyzetes pillérekkel, egyenes gerendazárással. Tető: kontyolt tető cserépfedéssel, utcára néző oldalán 1, hosszanti oldalán több padláslyukkal Csatlakozó, lakóház mögé sorolt melléképületei vannak: az egyik teljesen lerombolt			

cím Széchenyi u. 37.*	hrsz 54*		H9.
rendeltetés Lakóház	EOV Y 545774	EOV X 228275	
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett épület			
Utcafrontra, oldalhatárra épített, felújított hosszúház, melynek jellemzői: Utcára néző homlokzat: vakolt, fehérre festett: bejáratú ajtó jobb oldalától függőlegesen két részre tagolt, bal oldala sárgára festett. Lábazata nincs más színnel elkülönítve. Alsó szinten két fa ablak: két szárnyú, függőlegesen három részre osztott, párkánnyal ellátott. Tetőtéri beépítés miatt az oromháromszög közepén új ablak: alsó ablakoktól keskenyebb és magasabb, egy szárnyú, függőlegesen két részre osztott, eredetileg a helyén két padláslyuk volt. A bejáratú ajtó előtt egy beépített lépcsőfok. Oromfala négyszögletes csúcsban záródik. Kerítés: fa, függőleges deszkakerítés Tornác: lakóház udvarra néző oldalán feltehetőleg tornác, négyzetes pillérekkel, egyenes fa gerendazárással. Tető: nyeregtető, hódfarkú cserépfedés, tornác feletti hosszanti oldalán padláslyuk, acél kémény. Melléképületen modern napelemek. Csatlakozó, lakóház mögé sorolt melléképülete van.			
*TKR-ben hibásan az 58-as hrszt és 45-ös házszámot rendelik a házhoz			

cím Széchenyi u.	hrsz 64/2	H10.
rendeltetés Templomkereszt: Stephan Radits (1814)	EOV Y 546062	EOV X 228320
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett építmény		
A római katolikus templom főhomlokzata előtt áll. Anyaga durva mészkő. Lépcsőzetes párkánnyal lezárt alsó részén vonalkeretes tükörben felirat: STEPHAN RADITS / 1814. Háromkaréjos szárvégződésű kereszten öntöttvas INRI-tábla és korpusz-dombormű. A csaplyukak tanúsága szerint korábban nagyobb - feltehetően pléh - korpusz volt rajta. A keresztszárak végén kiálló vas csavarok félkör- vagy hullámíves egykori fém tetőcskére utalnak. A kereszttalpon mécses-tartó csap lyuka látható.		

cím Temető	hrsz 139	H11.
rendeltetés 20-30 síremlék a XIX. századból	EOV Y 546437	EOV X 228383
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett építmény		
A község keleti végében elterülő, növényzettel részben benőtt, felhagyott temető a Széchenyi utcában (139. hrsz) van, melyet kegyeleti parkként kell kezelni. Keresztjét a 19. század közepén állíthatták. A sírköveken olvasható, legkorábbi halálozási évszám 1826, de minden bizonnyal innen vitték át az új temetőbe az ott található 1804-es 1823-as és 1824-es halálozási évszámú sírköveket is. A 20. század első negyedéig használták, jelenleg már csak egy - utoljára 1942-ben használt - családi sírkertet gondolnak. A temető területén elszórtan több hagyományos, kereszttel koronázott sírtábla áll, túlnyomórészt vörös mészkőből. Többségük, főleg a legrégebbiek, német nyelvű.		

cím Új községi temető	hrsz 1	H12.
rendeltetés Síremlék: Mariana Westergomn (+1804)	EOV Y 546445	EOV X 228494
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett építmény		
Anyaga durva mészkő. Felirata: MARIANA WESTERGOMN / GE STORBEN / DEN 28 APRIL / 1804.		

cím Új községi temető	hrsz		H13.
rendeltetés Síremlék: (1823)	EOV Y 546445	EOV X 228494	
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett építmény			
Anyaga vörös mészkő. Felirata: Hier ruhet ... .. hoffer / gestorben den 3 August 1823 / seines alters in 50.			

cím Új községi temető	hrsz		H14.
rendeltetés Síremlék: Johann Westerkam (+1823)	EOV Y 546445	EOV X 228494	
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett építmény			
Anyaga vörös mészkő. Felirata: Hier ruhet in Gott / Johann Westerkam alt 67 Jahr / gestorben den 30 Nov. 1823.			

cím Új községi temető	hrsz		H15.
rendeltetés Síremlék: Elisabeta Radic (+1824)	EOV Y 546445	EOV X 228494	
védelem (törzsszám – azonosító): Helyi védett építmény			
Anyaga durva mészkő. Felirata: HIER RUHET / ELISABETA RADIC / 44 JAHR ALT / GESTORBEN / DEN 22 FEBRUARJ / 1824.			

